

פרק ט"ו: גמלאות

63. בחוק שירות הקבע בצבא הגנה לישראל (גמלאות) [נוסח משולב], התשמ"ה-1985⁴⁰ – תיקון חוק שירות הקבע בצבא הגנה לישראל (גמלאות) – בסעיף 10 –

(א) בסעיף קטן (א) –

- (1) בפסקה (4), אחרי "משירות קבע" יבוא "מחמת אי-מילוי תפקידו כנדרש, מחמת תפקוד לקוי, או מחמת התנהגות החורגת מאמות המידה הנדרשות מחייל בשירות קבע בדרגתו או במעמדו בצבא";
- (2) אחרי פסקה (4) יבוא:

"(5) מי שפוטר משירות קבע מסיבה שאינה מנייה בפסקאות (2) עד (4), לאחר תום עשר שנות שירות קבע – לאחר שהגיע לגיל הקבוע לגביו בחלק א' לתוספת, בהתאם לסוג השירות שאליו הוא משויך לפי התנאים שנקבעו לפי סעיף קטן (ג), וכל עוד לא נקבעו תנאים באמור – לאחר שהגיע לגיל הקבוע לגבי חייל אחר בחלק א' לתוספת; ואולם אם מתקיימים בו תנאים שקבעו שר הביטחון ושר האוצר – לאחר שהגיע לגיל 42";

דבריו הסבר

שנוצר בין גיל הפרישה הנוהג כצה"ל לבין גיל הפרישה הנוהג כמגזרים אחרים של השירות הציבורי, תוך מתן ביטוי לייחודיות השירות הצבאי ומאפייניו, החליטה הממשלה במסגרת החלטת ממשלה מס' 2035 מיום ה' באב התש"ע (16 ביולי 2010), כי גיל הפרישה הממוצע של משרתי הקבע יועלה בהדרגה לגיל 50. כמו כן החלט כי יש לקבוע בחוק שירות הקבע את הגילאים המועדפים לשחרור משירות המזכים בקצבה לחיילים שאינם לחמים, ומנגנון לקביעת מכסות הפרישה, במסגרת ההחלטה הוטל על הרמטכ"ל, הממונה על התקציבים והמומנה על השכר ממשרד האוצר להגיע להסכמות בנושא.

להחלטת הממשלה האמורה קדמה החלטת ממשלה מס' 2119 מיום י"ד באב התשס"ו (29 ביולי 2007), אשר אימצה את המלצות הוועדה לבדיקת תקציב הביטחון בראשות ד"ר דוד ברורט, אשר המליצה, בין השאר, על העלאת גיל הפרישה האפקטיבי מצה"ל באופן מיידי.

בעקבות החלטת הממשלה מס' 2035 האמורה, נחתם בין צה"ל לבין משרד האוצר סיכום מודל הקבע החדש. במסגרת סיכום זה נקבע מתווה להעלאת גיל הפרישה המועדף המזכה בקצבה של משרתי קבע (שאינם לחמים), בהתאם לסוג השירות שביצעו.

במסגרת התיקון המוצע נכללים השינויים המוצעים בגיל המועדף לזכאות לקבלת קצבה, כמפורט להלן:

לפסקאות (1) ו-(4) ולחלק א' המוצע לתוספת: בהתאם לסעיף 10(א)(4) לחוק שירות הקבע, חייל ששירת בשירות קבע 10 שנים לפחות והגיע לגיל הקבוע לגביו, בהתאם לחודש לידתו, בחלק א' בתוספת, ופוטר משירות קבע, זכאי לקצבה עם פטוריו.

מוצע לתקן את סעיף 10(א)(4) לחוק שירות הקבע באופן שייקבע כי רק חיילים בשירות קבע אשר פוטרו מחמת בעיות תפקודיות או משמעותיות, שהן אי-מילוי

סעיף 63 בחוק שירות הקבע (גמלאות) [נוסח משולב], בללי התשמ"ה-1985 (בפרק זה – חוק שירות הקבע), נקבע הסדר שלם ומקיף אשר מוען את הזכות לקצבה לחייל בשירות קבע שהחוק חל לגביו (בפרק זה – חייל).

בסעיפים 10, 12(2) ו-13(3) לחוק שירות הקבע, נקבעו תנאי הזכאות לקבלת קצבה עם פרישת חייל מהשירות, ביניהם – גילאי פרישה, תקופת שירות מזערית, נסיבות פרישה וכיוצא באלה, בסעיפים 10(1) ו-12א לחוק שירות הקבע נקבעו תנאים לקבלת קצבה במועד המאוחר לפרישה משירות, לפי מועדים שנקבעו בסעיף 64 לחוק האמור.

בין נסיבות הפרישה האמורות, נקבע בסעיף 10(א)(4) לחוק שירות הקבע כי מי שפוטר משירות קבע, בשבמועד פטוריו הגיע לגיל הקבוע לגביו, בהתאם לחודש לידתו, בחלק א' בתוספת (לגבי משרת קבע קיים במועד פרסומה של הצעת חוק זו – גיל 42), לאחר תום עשר שנות שירות קבע, יהיה זכאי לקצבה עם הפרישה.

בהתאם לפרקטיקה הנוהגת כצה"ל לאורך שנים אוזכות, הפרישה מצה"ל לקצבה נעשית ברוב רובם של המקרים בדרך של פטורים לגמלאות, כאשר הגיל המועדף המזכה בקצבה הוא גיל 42, וכפועל גיל הפרישה הממוצע הוא גיל 45. במצב דברים זה, ישנה אפשרות למו שפריש כאמור, לצאת ולעבוד בשוק האזרחי במקביל לקבלת קצבת פרישה מצה"ל (בכפוף להסדר ניכוי קופה ציבורית לגבי מי שמקבל משכורת מאוצר המדינה או ממעביד שהוגדר כקופה ציבורית).

מעבר לפער שנוצר בין הפרקטיקה הנוהגת כצה"ל כאמור לבין כל מגזר אחר במשק בכלל ובשירות הציבורי בפרט, לגיל הפרישה הנמוך יש השלכות תקציביות משמעותיות. לפיכך, מתוך רצון להעלות את גיל הפרישה של חלק ממועדי השירות כצה"ל, ולצמצם את הפער

⁴⁰ ס"ח התשמ"ה, עמ' 142; התש"ע, עמ' 383.

(ב) אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:

- (א) (1) שר הביטחון, באישור הממשלה, יקבע לגבי סוגי השירות המפורטים בחלק א' ובחלק ד' לתוספת, את התנאים שבהתקיימם ישויך חייל לאחד מאותם סוגי שירות; תקנות לפי פסקה זו יותקנו עד יום י"ח בטבת התשע"ג (31 בדצמבר 2012).
- (2) שר הביטחון, בהסכמת שר האוצר, רשאי לשנות את התנאים שנקבעו לפי פסקה (1);
- (2) בסעיף 13, במקום "בהתאם לחורש לידתו, בחלק א' בתוספת" יבוא "בחלק א' לתוספת, בהתאם לסוג השירות שאליו הוא משויך לפי התנאים שנקבעו לפי סעיף 10(ג)";
- (3) בסעיף 54(ב), במקום "חמושים, והרמטכ"ל לא הסכים בכתב לפרישתו" יבוא "הקבוע לגביו בחלק ד' לתוספת, בהתאם לסוג השירות שאליו הוא משויך לפי התנאים שנקבעו לפי סעיף 10(ג)" ובמקום "יגיע לגיל חמושים" יבוא "יגיע לגיל האמור";

דברי הסבר

בשירות קבע בצה"ל לאחד מסוגי השירות הקבועים בחלק א' לתוספת, מוצע כי שר הביטחון, בהסכמת שר האוצר, יהיה רשאי לשנות תנאים אלה. עוד מוצע לקבוע בסעיף 10(א)(5) לחוק שירות הקבע, כי כל עוד לא נקבעו תנאים כאמור, הגיל המועדף לזכאות לקצבה בשל פטורים של חייל יעמוד על הגיל הקבוע בחלק א' לתוספת לגבי "חייל אחר".

לפסקה (2)

בהתאם לסעיפים 10(א)(1) ו-13 לחוק שירות הקבע, חייל אשר שירת בשירות קבע שמונה שנים לפחות, הגיע לגיל המפורט בחלק א' לתוספת לחוק, והרמטכ"ל הורה על יציאתו לקצבה, יהיה זכאי לקצבת פרישה. מוצע לתקן את סעיף 13 האמור כך שהגיל המועדף לשחרורו של חייל לפי סעיף זה, יהיה בהתאם לגיל המפורט בחלק א' המוצע לתוספת, לפי סוג השירות של החייל.

לפסקאות (3) ו-(4) ולחלק ד' המוצע לתוספת: סעיף 54 לחוק שירות הקבע קובע את המועד שממנו ואילך תשולם קצבה למי שנקבעה זכאותו בהתאם לסעיף 10 לחוק האמור בהתאם לסעיף זה. חייל שיצא לקצבה לפי סעיף 12(1) לחוק שירות הקבע, לאחר עשרים וחמש שנות שירות קבע, והרמטכ"ל לא הסכים בכתב לפרישתו, תשולם לו קצבה החל מהיום שבו יגיע לגיל 55. מוצע לתקן את סעיף 54 האמור כך שגיל הזכאות לקצבה למי שיצא לקצבה לפי סעיף 12(1) לחוק שירות הקבע, יועלה ביחס לחייל בשירות קבע שלא שויך לאחד מסוגי השירות "חייל לוחם" או "חייל תומך לחימה", בהדרגה לגיל 55, כך שביחס לכל שנת לידה, החל משנת 1972, יועלה גיל הזכאות לקצבה בשנה אחת (במפורט בטבלה בחלק ד' המוצע לתוספת).

עוד מוצע ליתר את ההבחנה בין חייל כאמור שהרמטכ"ל הסכים בכתב לפרישתו לבין מי שלא ניתנה לגביו הסכמה כאמור ולקבוע כי ההסדר האמור יחול לגביהם באופן זהה, וזאת מאחר שכשני המקרים היוזמה לפרישה היא של החייל התיקונים האמורים נדרשים, בין השאר, כדי לשמר את הפער הקיים בין מועד קבלת הקצבה בנסיבות של פטורים לבין המועד לקבלת הקצבה בנסיבות של פרישה מרצון.

הפקידו בנדרש, תפקוד לקוי, או התנהגות חרוגת מאמות המידה הנדרשות מחייל בשירות קבע בדרגתו או במעמדו בצבא, יהיו זכאים לקצבה בהתאם להוראות הסעיף.

עוד מוצע להוסיף לסעיף 10(א) לחוק שירות הקבע את פסקה (5), שלפיה חייל בשירות קבע אשר פוטר שלא מחמת נכות או סיבה המנויה בסעיף 10(א)(4) המוצע, לאחר ששירת בשירות קבע 10 שנים לפחות, והגיע לגיל הקבוע לגביו לפי סוג שירותו, בחלק א' המוצע לתוספת, יהיה זכאי לקצבה עם פטוריו משירות; ואולם מוצע להסמיך את שר הביטחון ואת שר האוצר לקבוע חריגים לכלל האמור, כך שהייל שפוטר מהשירות שלא מחמת נכות או מחמת סיבה המנויה בסעיף 10(א)(4) המוצע, לאחר תום עשר שנות שירות קבע ולאחר שהגיע לגיל 42, יהיה זכאי לקצבת פרישה אם מתקיימים בו תנאים שקבעו שר הביטחון ושר האוצר.

לעניין זה, מוצע לחלק את סוגי השירות לסינים אלה: "חייל לוחם", "חייל תומך לחימה", "חייל המשרת במקצוע נדרש" ו"חייל אחר". לגבי החיילים המשוויכים לסוג השירות "חייל לוחם", מוצע להוטר על בנ את הגיל המועדף לקבלת קצבת פרישה כאמור, וזאת נוכח המאפיינים הייחודיים של סוג שירות זה, ובהם השחיקה המוגברת הכרוכה בשירות כאמור. עם זאת, לכל אחד מסוגי השירות האחרים מוצע לקבוע גילאים מועדפים שונים לזכאות לקצבת פרישה בשל פטורים שלא בנסיבות כאמור בסעיף 10(א)(2) עד (4) לחוק שירות הקבע. עוד מוצע להעלות בהדרגה את הגיל המועדף האמור למי ששויך לסוגי השירות "חייל תומך לחימה", "חייל משרת במקצוע נדרש" ו"חייל אחר", לגילאים 45, 46 ו-48, בהתאמה לגבי חייל שנולד בשנת 1971 או לפני כן, לא יחול שינוי במצב הקיים.

ביחס לחייל שלא שויך לסוג השירות "חייל לוחם", אשר נולד בשנת 1972, יעמוד הגיל המועדף לזכאות לקצבה על 45. ביחס למי ששויך לסוג שירות "חייל המשרת במקצוע נדרש" או "חייל אחר" ונולד בשנים 1973 ואילך, נעשית העלאת הגיל באופן הדרגתי. במפורט בטבלה בחלק א' המוצע לתוספת.

כמו כן מוצע להסמיך את שר הביטחון, באישור הממשלה, לקבוע, עד ליום י"ח בטבת התשע"ג (31 בדצמבר 2012), תקנות שיקבעו את התנאים שבהתקיימם ישויך כל חייל

(4) בתוספת -

- (א) בכותרת, במקום "(סעיפים 10(א)4, 12(2), 13, 23(א)ג, 33, 34(ה)1)" יבוא "(סעיפים 10(א)4, 12(2), 13, 23(א)ג, 33, 34(ה)1, 54(ב))";
- (ב) בחלק א', בכותרת, במקום "(סעיפים 10(א)4, 13)" יבוא "(סעיף 10(א)4)";
- (ג) אחרי חלק א' יבוא:

"חלק א'ו"

(סעיפים 10(א)5(ג), 13)

סוג שירות						
חייל אחר		חייל המשרת במקצוע נדרש		חייל תומך לחימה		חייל לוחם
גיל הזכאות (בשנים)	שנת הלידה	גיל הזכאות (בשנים)	שנת הלידה	גיל הזכאות (בשנים)	שנת הלידה	גיל הזכאות (בשנים)
42	עד 1971	42	עד 1971	42	עד 1971	42
45	1972	45	1972	45	1972 ואילך	
45 ו-4	1973	45 ו-4	1973			
45 ו-8	1974	45 ו-8	1974			
46	1975	46	1975 ואילך			
46 ו-8	1976					
47 ו-4	1977					
48	1978 ואילך					

(ד) אחרי חלק ג' יבוא:

"חלק ד'

(סעיפים 10(ג)54(ב))

סוג שירות		
חייל המשרת במקצוע נדרש וחייל אחר		חייל לוחם וחייל תומך לחימה
גיל הזכאות (בשנים)	שנת הלידה	גיל הזכאות (בשנים)
50	עד 1971	50
51	1972	
52	1973	
53	1974	
54	1975	
55	1976 ואילך	